

Xây dựng văn hóa nhà trường theo tiếp cận hợp tác ở trường tiểu học

Đỗ Thuỳ Chi *, Trần Thị Bích Ngọc**

* GV. Trường Tiểu học Chu Văn An-Hà Nội

** Trường Đại học Sư phạm Hà Nội

Received: 08/3/2024; Accepted: 14/3/2024; Published: 21/3/2024

Abstract: Building school culture in elementary schools is a management activity of the principal, including determining the values and goals of the elementary school, making policies and regulations to promote these values and goals, and create a positive and encouraging learning environment for students and teachers. Cooperation between relevant parties in building cultural culture is important. Create a healthy and friendly educational environment, helping students comprehensively develop their qualities and abilities according to the 2018 General Education Program. The article provides research and discussion on school culture, the Main factors that create a culture of learning, current requirements for building and implementing a culture of learning, the role of the principal and steps to build a culture of learning.

Keywords: School culture, collaborative approach, building school culture

1. Đặt vấn đề

Xây dựng văn hóa nhà trường (VHNT) là một hoạt động quản lý của hiệu trưởng nhà trường, có vai trò quan trọng trong việc nâng cao chất lượng giáo dục (GD); bao gồm việc xác định các giá trị và mục tiêu của trường học, đưa ra các chính sách và quy định để thúc đẩy các giá trị và mục tiêu này, và tạo ra một môi trường học tập tích cực và khuyến khích cho học sinh (HS) và giáo viên (GV).

Quản lý VHNT là một yếu tố quan trọng trong việc đảm bảo sự phát triển toàn diện của HS và sự thành công của cơ sở giáo dục bởi vì, quản lý VHNT tạo môi trường học tập tích cực, khuyến khích sự học hỏi và phát triển của HS; Hình thành đạo đức và phẩm chất tốt đẹp cho HS thông qua việc xác định và thực hiện các giá trị và hành vi trong trường học. Các thành viên trong cộng đồng GD đều chia sẻ và thể hiện các giá trị và mục tiêu chung; giúp GV làm việc hiệu quả hơn và cảm thấy được hỗ trợ trong quá trình giảng dạy và tương tác với HS; tạo ra một môi trường ổn định và hài hòa, giúp cải thiện tinh thần làm việc và học tập đóng góp tích cực vào sự phát triển và thành công của cơ sở GD, từ việc thu hút HS, GV tới việc tạo ra môi trường học tập hiệu quả.

Chương trình GDPT 2018 đề cao tính chủ động, sáng tạo của HS, hướng đến phát triển toàn diện về phẩm chất và năng lực. Trong bối cảnh này, việc xây dựng VHNT đóng vai trò quan trọng trong việc tạo môi trường GD lành mạnh, thân thiện, giúp HS phát

triển tối ưu tiềm năng của bản thân. Gia đình là môi trường GD đầu tiên và quan trọng nhất của trẻ. Trong bối cảnh GD hiện nay, gia đình đóng vai trò vô cùng quan trọng trong việc phối hợp với nhà trường để giáo dục HS.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Văn hoá nhà trường (VHNT)

Kent. D.Peterson (2009) đưa ra khái niệm: “VHNT là tập hợp các giá trị chuẩn mực, giá trị và niềm tin, các nghi lễ và nghi thức, các biểu tượng và truyền thống tạo ra hình thức bề ngoài của nhà trường”. VHNT bao gồm các quy tắc, chuẩn mực và phong cách ứng xử của HS, GV và nhân viên trong trường học. VHNT cũng bao gồm các giá trị và mục tiêu giáo dục được thể hiện trong cộng đồng học đường.

VHNT là một khía cạnh phức tạp và có ảnh hưởng của các cơ sở giáo dục, ảnh hưởng đến nhiều bên liên quan và khía cạnh của môi trường học tập. Nó đóng vai trò quan trọng trong việc hình thành lãnh đạo, hành vi của HS, thái độ của GV và hiệu quả tổng thể của trường học.

2.2. Những yếu tố chính tạo nên VHNT

VHNT tốt là yếu tố quan trọng cho sự thành công tổng thể của một trường học tạo dựng cảm giác thân thiện, phát triển mối quan hệ tích cực liên cá nhân và thúc đẩy môi trường học tập tích cực. Hơn nữa, VHNT cũng góp phần vào việc phát triển sự hiểu biết văn hóa cho HS.

Nghiên cứu của Zhu (2011) đã chỉ ra rằng các trường học có văn hóa tích cực hiệu quả hơn trong việc khuyến khích học tập và đạt được thành công học thuật. Để phát triển VHNT một cách tích cực, quan trọng là người lãnh đạo trường ưu tiên phát triển nhân sự có ý nghĩa và tạo cơ hội cho việc học tập nâng cao của HS.

Hiệu trưởng đóng vai trò quan trọng trong việc hình thành VHNT bằng cách tạo ra một tầm nhìn chung và truyền đạt rõ ràng các kỳ vọng, truyền cảm hứng và động viên GV để tích cực đóng góp vào việc phát triển VHNT tích cực

Để xây dựng VHNT, cần xem xét nhiều yếu tố đóng góp. Nghiên cứu của Leithwood và các cộng sự (2020) đã chỉ ra rằng, lãnh đạo trường thành công đóng vai trò quan trọng trong việc nuôi dưỡng một văn hóa trường tích cực [3]. Hiệu trưởng và CBQL cần nhận được sự hỗ trợ, đồng thuận từ trên xuống. Ngoài ra, cần kết hợp nhiều nguồn lực khác nhau để xây dựng VHNT. Hơn nữa, việc phát huy nguồn lực là yếu tố quan trọng để nuôi dưỡng, phát triển giá trị và cải thiện văn hoá của trường. Nghiên cứu của DeGagné (2022) cũng xác nhận rằng, các khía cạnh về tư tưởng, sự quyết tâm của đội ngũ CBQL, lãnh đạo trường sẽ quyết định đến chất lượng, nội dung của VHNT

VHNT ở VN được triển khai thông qua nhiều hoạt động và chính sách nhằm xây dựng môi trường GD tích cực và phù hợp với nền văn hóa VN.

Nghiên cứu “Văn hóa tổ chức vận dụng vào phân tích VHNT” của Nguyễn Vũ Bích Hiền (2017) tập trung vào việc phân tích văn hóa tổ chức và vận dụng nó vào phân tích VHNT, đề xuất các giải pháp để xây dựng VHNT tích cực [5].

Cuốn sách “Quản lý VHNT” của Nguyễn Thị Mỹ Lộc, Nguyễn Vũ Bích Hiền (2019), trình bày hệ thống những vấn đề lý thuyết chung về VHNT, những đặc điểm về VHNT ở Việt Nam, đặc biệt đề cập đến xây dựng VHNT hiện nay, xu hướng phát triển nhà trường và VHNT hiện nay. Cuốn sách cung cấp những nền tảng cơ bản về văn hóa nói chung và văn hóa các nhà trường ở VN nói riêng

Nghiên cứu “Xây dựng VHNT trung học cơ sở TP Hồ Chí Minh” của Hoàng Quốc Đạt (2018) tập trung vào việc xây dựng VHNT ở trường THCS tại TP Hồ Chí Minh, đề xuất các giải pháp để nâng cao chất lượng GD&ĐT [7].

2.3. Những yêu cầu của đổi mới giáo dục hiện nay đối với trường tiểu học

- Tập trung vào phát triển toàn diện cho HS: Đổi

mới GD hiện nay đặt ra yêu cầu phát triển toàn diện cho HS, bao gồm cả khía cạnh vật lý, tinh thần và xã hội. Trường tiểu học cần phải tập trung vào việc phát triển các KN sống, KN mềm và giáo dục đạo đức cho HS.

- Áp dụng PP giảng dạy hiện đại: Đổi mới GD yêu cầu trường tiểu học áp dụng các PP giảng dạy hiện đại, bao gồm cả việc sử dụng CNTT và truyền thông trong giảng dạy. Trường tiểu học cần phải tạo ra môi trường học tập tích cực và khuyến khích sự sáng tạo của HS.

- Phát triển năng lực cho GV: Đổi mới GD yêu cầu trường tiểu học phải phát triển năng lực cho GV, bao gồm cả việc cập nhật kiến thức và KN giảng dạy mới nhất. Trường tiểu học cần phải tạo ra các chương trình đào tạo và tập huấn cho GV để giúp họ nâng cao năng lực và chất lượng giảng dạy.

- Tạo ra môi trường học tập tích cực: Trường tiểu học cần phải tạo ra một môi trường học tập tích cực, khuyến khích sự học hỏi và phát triển của HS. Điều này có thể đạt được thông qua việc tạo ra các điều kiện học tập tốt, đưa ra các PP giảng dạy hiệu quả và khuyến khích sự tham gia của HS trong các hoạt động ngoại khóa.

- Xây dựng VHNT tích cực: Trường tiểu học cần phải xây dựng một VHNT tích cực, khuyến khích sự đồng thuận và sự ủng hộ của phụ huynh và cộng đồng. Việc tạo ra các cơ hội để phụ huynh và cộng đồng tham gia vào các hoạt động trong trường học có thể giúp tăng cường sự đồng thuận và sự ủng hộ cho VHNT.

2.4. Vai trò của hiệu trưởng trong xây dựng VHNT

Hiệu trưởng (HT) có vai trò to lớn đối với hoạt động GD của nhà trường, đối với sự phát triển của nhà trường. HT cũng là chủ thể và là người có vai trò quyết định đối với hoạt động quản lý xây dựng VHNT. Vai trò của HT trong xây dựng VHNT rất quan trọng và đa dạng, bao gồm những điểm sau:

- Lãnh đạo chiến lược: HT phải định hình chiến lược và định hướng cho việc xây dựng VHNT. Điều này bao gồm việc thiết lập mục tiêu, giá trị cốt lõi và định hình tầm nhìn cho nhà trường.

- Tạo điều kiện cho hợp tác: HT cần tạo ra môi trường thuận lợi để khuyến khích sự hợp tác giữa GV, HS, phụ huynh và cộng đồng địa phương. Điều này có thể bao gồm việc tổ chức các buổi họp, sự kiện và hoạt động giao lưu.

- Thúc đẩy sự phát triển chuyên môn: HT cần hỗ trợ sự phát triển chuyên môn của GV và nhân viên nhà trường thông qua việc cung cấp nguồn lực, đào

tạo và hỗ trợ nâng cao năng lực.

- Xây dựng môi trường làm việc tích cực: HT phải tạo ra một môi trường làm việc tích cực, động viên sự phát triển cá nhân và chuyên môn của GV. Điều này có thể bao gồm việc thúc đẩy sự đổi mới, sáng tạo và khuyến khích sự tự tin.

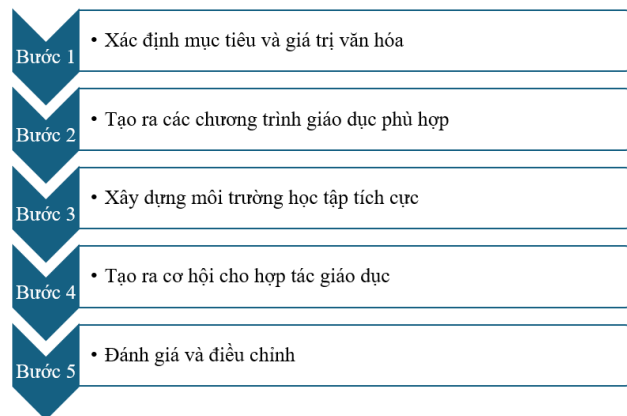
- Đại diện cho nhà trường: HT đại diện cho nhà trường trong các hoạt động liên quan đến cộng đồng, đối tác và các cơ quan chính phủ. Điều này đòi hỏi khả năng giao tiếp, đàm phán và quản lý mối quan hệ.

- Quản lý tài chính và nguồn lực: HT phải quản lý tài chính và nguồn lực của nhà trường để đảm bảo rằng các hoạt động xây dựng VHNT được thực hiện hiệu quả và bền vững.

Để quản lý xây dựng VHNT hiệu quả, HT cần phải xác định các chuẩn mực cụ thể và phù hợp với nhà trường để hình thành các giá trị cốt lõi và niềm tin trong việc xây dựng VHNT.

2.5. Các bước xây dựng VHNT tiểu học theo tiếp cận hợp tác

Để xây dựng VHNT tiểu học theo tiếp cận hợp tác hiện nay, có thể thực hiện các bước sau đây dựa trên các nguyên tắc và hướng dẫn từ các tài liệu văn hóa GD:

Hình 2.1. Các bước xây dựng văn hóa nhà trường

- Xác định mục tiêu và giá trị văn hóa: Đầu tiên, nhà trường cần xác định rõ mục tiêu và giá trị văn hóa mà họ muốn thúc đẩy. Điều này có thể bao gồm việc tôn trọng sự đa dạng, khuyến khích sự hợp tác và tôn trọng, và tạo ra một môi trường học tập tích cực.

- Tạo ra các chương trình GD phù hợp: Nhà trường cần phải thiết kế các chương trình GD phù hợp với yêu cầu tiếp cận hợp tác hiện nay. Điều này có thể bao gồm việc tạo ra các hoạt động học tập

hợp tác, khuyến khích sự tham gia của phụ huynh và cộng đồng, và đảm bảo rằng các GV được đào tạo để thúc đẩy hợp tác GD

- Xây dựng môi trường học tập tích cực: Môi trường học tập tích cực có thể tạo ra cơ hội cho HS tham gia vào các hoạt động hợp tác, khuyến khích sự tò mò và sáng tạo, và tạo ra một không gian mở cho sự hợp tác GD.

- Tạo ra cơ hội cho hợp tác GD: Nhà trường cần tạo ra cơ hội cho hợp tác giáo dục thông qua việc tổ chức các sự kiện, buổi gặp gỡ giữa GV, HS, cha mẹ và cộng đồng.

- Đánh giá và điều chỉnh: Cuối cùng, nhà trường cần liên tục đánh giá và điều chỉnh các hoạt động của mình để đảm bảo rằng họ đáp ứng được yêu cầu tiếp cận hợp tác hiện nay và thúc đẩy một văn hóa hợp tác và tích cực.

3. Kết luận

VHNT là các giá trị vật chất và các giá trị tinh thần của nhà trường được tạo dựng, giữ gìn và phát huy qua các thế hệ. Xây dựng VHNT là quá trình tác động tích cực của hiệu trưởng, CBQL và các thành viên trong nhà trường để điều chỉnh, xây dựng mới những giá trị văn hoá vật chất, tinh thần không còn phù hợp và duy trì, phát triển những giá trị văn hoá vật chất, tinh thần phù hợp, tốt đẹp của nhà trường nhằm nâng cao chất lượng GDĐT.

Hiệu trưởng các trường tiểu học cần phát huy vai trò của mình trong xây dựng VHNT. Xây dựng VHNT đáp ứng yêu cầu đổi mới GD ở các trường tiểu học hiện nay hướng tới việc thực hiện mục tiêu chung là chỉnh sửa, xây dựng những giá trị văn hóa mới và duy trì, tiếp tục phát triển những giá trị văn hóa phù hợp với mục tiêu phát triển của nhà trường.

Bài viết đã nghiên cứu hệ thống cơ sở lý luận và thực tiễn liên quan đến VHNT như khái niệm văn hóa, VHNT, vấn đề về xây dựng VHNT; đồng thời xem xét những yêu cầu của đổi mới GD hiện nay đối với trường tiểu học, các bước xây dựng VHNT và vai trò của người hiệu trưởng trong việc xây dựng văn hoá nhà trường theo tiếp cận hợp tác.

Tài liệu tham khảo

[1] Nguyễn Thị Mỹ Lộc, Nguyễn Vũ Bích Hiền (2019), *Quản lý văn hóa nhà trường*. NXBĐHQG Hà Nội.

[2] Hoàng Quốc Đạt (2018), "*Quản lý xây dựng văn hoá nhà trường trung học cơ sở thành phố Hồ Chí Minh*," Học viện KHXH Việt Nam. Hà Nội